

VAN BOTERBERG TOT SUPERHEFFING**1976**

Jaar	Melkveehouders / koeien	Melkkoeien x 1000	Melk/vet /eiwit gem. / koe	Melkgeld cent/kg.	Melk Mln. kg	Kaas ¹⁾ mln. kg.	Boter ¹⁾ mln. kg.	Boterberg mln. kg.	M-Melkp. mln. kg

1) Productie / consumptie / export

1976									
1976-01-08	PZC	PZ. Schelhaas: ‘Melkproductie boven tien miljoen ton’							
1976-02-05	PZC	Schelhaas: ‘Kaasindustrie boert goed’							
1976-06-02	PZC	Melkplas – door Piet Bukman voorzitter NCBTB							
1976-06-12	LC	Plan om melkstroom in EEG te stoppen Boeren slachtoffer inflatiebeleid							
1976-07-07	LC	Ingezonden: Over grote en kleine boeren							
1976-09-04	PZC	Schelhaas: ‘Honderdduizend arbeidsplaatsen in Europese zuivel op tocht’							
1976-09-09	ZZNB	Veehouders kregen EEG-richtprijs niet							
1976-09-16	PZC	FNZ. Drs. Zijlstra: ‘Melkproductie moet in toom gehouden worden’							
1976-10-09	PZC	<u>TERZAKE</u> : ‘De nevels van de melkweg’							
1976-10-26	NvhN	De koe moet op dieet...							
1976-12-09	ZZNB	Melkproductie blijft stijgen							
1976-12-22	PZC	Uitstel EEG-pakket-Lardinois, Zuivelberaad mislukt							
1976-12-28	ZZNB	1976 een verloren jaar voor de zuivelpolitiek							

1976

Provinciale Zeeuwse Courant, 1976-01-08

Voorzitter produktschap zuivel:

Schelhaas: ‘Melkproductie boven tien miljoen ton’

(Van onze redactie economie)

DEN HAAG - Nederland produceerde en dronk in 1975 meer melk, maakte minder kaas en at meer boter. Maar met achter ons liggende jaar was voor de zuivel toch minder gunstig, omdat de afzet moeilijker was dan in 1974. Dit vermeldde drs. H. Schelhaas, voorzitter van het *Produktschap Zuivel*, in zijn woensdag gehouden nieuwjaarsrede.

De jaarlijkse melkproductie overschreed voor het eerst de tien miljoen ton: zij was in 1975 10.225.000 ton, en dat is 310.000 ton meer dan in 1974. Per koe werd gemiddeld 3 procent meer melk geproduceerd en de fabrieken leverden in totaal ook 3 procent meer af. Er werd ruim 1 procent meer melk verbruikt. Dat kwam voornamelijk door een hogere consumptie van karnemelk als gevolg van de mooie zomer.

De consumptie van volle melk loopt verder terug, maar de opmars van halfvolle en magere melk zet zich voort, evenals die van magere yoghurt (30 Procent). Voor kaas werd in het kader van de vrijwillige produktiebeperving een daling van 4 procent bereikt. De productie van boerenkaas steeg in 1975 met 10 procent. De boterproductie steeg met ruim 30.000 ton tot boven de 200.000 ton. Het binnenlands verbruik steeg van 34.000 tot 35.000 ton.

Uitvoer

De uitvoer van zuivelprodukten had in 1975 een waarde van *f*3,3 miljard, tegen bijna *f*3 miljard in 1974. De afzet van Nederlandse zuivelprodukten op de binnenlandse en EEG-markt kon zich handhaven, en wist hier en daar vooruitgang te boeken. De uitvoer naar derde landen leverde een tegenvaller op.

Er wordt nu een onderzoek gehouden naar de positie van de bezorgende melkdetailhandel. Zolang onder meer op basis van de resultaten van dat onderzoek geen plan is opgesteld en in uitvoering is genomen, moet volgens het produktschapsbestuur de minimumprijs zodanig op peil zijn dat de bezorging niet verder wordt uitgehold. Daartoe is een verhoging van de minimumprijs met enkele centen noodzakelijk, zet drs. Schelhaas.

Provinciale Zeeuwse Courant, 1976-02-05

Schelhaas: ‘Kaasindustrie boert goed’

(Van onze redactie economie)

HAAFTEN - „Zonder overdrijving kan worden gezegd, dat de Nederlandse kaasindustrie een leidende rol speelt in de wereldzuiveleconomie”. Dit zei drs. H. Schelhaas, de voorzitter van het *Produktschap voor Zuivel* in zijn openingstoespraak tot het bestuur van het schap. De produktiewaarde van de Nederlandse kaas was in 1975 ongeveer *f*1,8 miljard gulden, de exportopbrengst bedroeg ongeveer *f*1,1 miljard. Nederland neemt 25 procent van de wereldkaasex-

port voor zijn rekening. Bijna 40 procent van de melkaanvoer in ons land wordt tot kaas verwerkt.

Van de Nederlandse kaasproductie bleef in 1975 ongeveer 36 procent in eigen land, 51 procent werd naar EEG-landen geëxporteerd en 11 procent, naar andere landen. De afgelopen 10 jaar is de export naar de EEG steeds belangrijker geworden, het aandeel in de totale afzet steeg in die periode van 46 naar 51 procent.

Om in de komende jaren, ondanks een steeds fellere concurrentie van **Denemarken en Duitsland**, de Nederlandse kaasexport te kunnen verhogen, zal volgens drs. Schelhaas een grotere krachtsinspanning nodig zijn. Hij denkt daarbij aan een verdere opvoering van de kwaliteit, een vergroting van het assortiment en het realiseren van een grotere samenwerking tussen de exporteurs.

Provinciale Zeeuwse Courant, 1976-06-02

Terzake: 'Melkplas'

(Door Piet Bukman, voorzitter van de NCBTB)

Er wordt in Brussel driftig gewerkt aan plannen voor een nieuw zuivelbeleid. Vanwaar deze vernieuwingsdrang? Er zijn twee antwoorden denkbaar, die in feite niet zoveel van elkaar afwijken. Het eerste antwoord luidt: de melkproductie stijgt te snel ten opzichte van de vraag en het tweede: het zuivelbeleid gaat de gemeenschap te veel kosten. Aan elkaar geknoopt: er wordt meer geproduceerd dan de markt kan opnemen. Er moeten dus produkten voor Brusselse rekening uit de markt worden genomen, en dat kost veel geld, meer dan de regeringen van de lidstaten ervoor over hebben.

Nu is het bestaan van tijdelijke overschotten niets abnormaals. Er zijn circa 7 miljoen boeren in het Europa-van-de-Negen. Het is een illusie te menen dat het met zo'n groot aantal mogelijk zal zijn de productie precies op de vraag af te stemmen. Maar zelfs al zou dat technisch en organisatorisch uitvoerbaar zijn, dan blijven er in ieder geval nog weersinvloeden, waardoor de productie gemakkelijk ruim boven of onder de raming kan blijven.

Aan de andere kant - de vraagzijde - zijn er evenveel onzekerheden. Hoeveel melk de doorsnee-Europeaan zal drinken en hoeveel boter hij zal eten, laat zich wel bij benadering schatten, maar niet precies. In het consumptiepatroon zitten verschuivingen. Kortom: vraag en aanbod van dag tot dag op elkaar afstemmen, is onbegonnen werk. Het gaat niet. Om bij tegenslagen in de productie toch de consument, te kunnen voorzien van het nodige, moet er eigenlijk een iets te grote productiecapaciteit zijn De kans op tekorten is dan gering, de kans op tijdelijke overschotten echter vrij groot.

Zulke overschotten, bergen of plassen genaamd, al naar gelang de aard van het produkt, horen dus bij het systeem van zekerheid in de voorziening. Wat zich momenteel in de zuivelsector voordoet in Europa, gaat wat verder. Er is, naar men zegt, sprake van een te grote productiecapaciteit, dat wil zeggen een productiecapaciteit die wat groter is dan nodig om de voorziening, ook bij minder gunstige omstandigheden, te waarborgen. De overschotten, die daaruit ontstaan, noemt men structurele overschotten. Het is natuurlijk erg moeilijk te bepalen wanneer een bepaalde voorraad de grens passeert die het tot een structureel overschot maakt. Ze-

ker is in ieder geval dat de Raad van Europese Landbouwministers niet meer bereid is de financiële gevolgen van het Europese zuivelbeleid bij de huidige produktie volledig te blijven dragen. De ministers hebben in hun maart-marathon besloten dat de boeren maar moeten meebetalen. Daarvoor worden nu door Europese ambtenaren plannen uitgewerkt.

De boeren zijn uiteraard niet blij met zo'n boodschap. Te meer niet, omdat er nogal wat gerechtvaardigde kritiek is op bepaalde onderdelen van het Brusselse beleid. Zo zou de huidige melkpoedervoorraad nog niet half zo groot zijn, als men in Brussel tijdig was ingegaan op voorstellen uit het bedrijfsleven om permanent veel grotere hoeveelheden poeder ter beschikking te stellen in het kader van de voedselhulp; en zo zijn er nog wel meer voorbeelden te noemen van onjuist beleid, dat de huidige moeilijkheden groter doet zijn dan nodig was geweest.

Aan de andere kant voelt men als boeren uiteraard wel dat een te grote produktiecapaciteit de markt voortdurend onder druk zal zetten, met alle nare gevolgen voor het inkomen. Daarom zijn de landbouworganisaties in Nederland en elders in Europa, zij het met de nodige tegenzin, toch bereid met de Brusselse organen mee te denken over een financiële bijdrage van de boeren aan het weer gezond maken van de situatie in de zuivelsector.

Men houdt echter terecht een hoop slagen om de arm, omdat men vreest dat de ministers er steeds gemakkelijker toe over zullen gaan de boeren mee te laten betalen aan het beleid. Die slagen om de arm zijn onder meer dat de financiële bijdrage tijdelijk moet zijn en beperkt van omvang. Voorts dat alle melk in Europa de last ervan moet dragen. Verder is men van mening dat Brussel van zijn kant ook een aantal extra stappen moet doen ter versterking van de fondsen die de boeren bijeen zullen moeten brengen. En ten slotte willen de boeren ook een vinger in de pap hebben bij de besteding van de gelden, die zij zelf moeten afstaan. In ieder geval wil men z'n geld niet in de grote pot laten vloeien, maar een duidelijke bestemming geven, zodat het effect op de vraag-aanbod-situatie ook meetbaar is. Allemaal redelijke voorwaarden.

Als aan die voorwaarden volledig wordt voldaan, dan blijft de hele operatie toch nog erg ingrijpend voor de veehouders, die er al niet zo rooskleurig voorstaan met hun inkomens, waarvoor bovendien zo onevenredig veel arbeidsuren moeten worden gemaakt. Dat moet men in Den Haag en Brussel wel goed in het oog houden.

Leeuwarder Courant, 1976-06-12

Plan om melkstroom in EEG te stoppen

Boeren slachtoffer inflatiebeleid

AMSTERDAM - Ir. Pierre Lardinois komt volgende maand met voorstellen om de Europese melkproduktie te beteugelen. Binnen een periode van drie jaar moet het evenwicht tussen vraag en aanbod in de zuivelsector hersteld worden. Volgens Lardinois is de zuivelproductie op het ogenblik tien procent te hoog.

De EEG-landbouwcommissaris deelde dit gister mee op een lunchbijeenkomst in Amsterdam. Hij noemde daar het gebrek aan een geharmoniseerd economisch en monetair beleid een van de belangrijkste bedreigingen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid in de EEG. Het uit-

keren van compenserende bedragen aan de grenzen heeft het redelijke overschreden. Deze regeling is meer op een anti-inflatiebeleid voor Engeland en Italië gaan lijken dan op een gemeenschappelijk landbouwbeleid.

Andere bedreigingen voor het landbouwbeleid in de EEG noemde ir. Lardinois het zuiveloverschot en de export van landbouwproducten uit de Verenigde Staten. Het zuiveloverschot wilde hij opheffen door een consumptieverhoging en een produktieverlaging. De boeren zullen een deel van het melkgeld moeten afstaan om de overschotten weg te werken.

Over de financiering met drie tot vier miljard gulden van het anti-inflatiebeleid in Engeland en Italië via het landbouwbeleid zet ir. Lardinois dat hij dit om financiële redenen onaanvaardbaar achtte, er wordt een begrotingspolitiek gevoerd, waarvan de Europese boeren het slachtoffer dreigen te worden. „Een dergelijke ontwikkeling kan ik niet in overeenstemming brengen met mijn verantwoordelijkheden”, zei de landbouwcommissaris, die eind dit jaar af treedt als lid van de EEG-Commissie.

Een van de oorzaken van het zuiveloverschot is de Amerikaanse export van sojabonen naar Europa, aldus ir. Lardinois. Uit die bonen worden grondstoffen voor margarine en veevoer gewonnen. Deze export breidt zich uit, terwijl Amerika weinig landbouwproducten van Europa importeert. Dat zou anders moeten.

Leeuwarder Courant, 1976-07-07

naar elders

Grote en kleine boeren

INGEZONDEN:¹

Als de Veemarktschrijver stelt, dat het in de melkveehouderij dreigt uit te lopen op een botsing tussen **grupstal-boeren** en **ligbox-boeren** door de haat en nijdverhouding dan heeft hij het mis. Het gaat niet om de boeren als personen, maar om het EEG-beleid, dat deze ontwikkeling in de hand werkt. Dat beleid bevordert door middel van rente-subsidies dat er ligboxstallen op voordelige basis kunnen worden gebouwd. Voorwaarde is echter, dat de productiviteit belangrijk vergroot moet worden. Maar een groot aantal bedrijven kan niet aan die eis voldoen. Hiermee is echter de aanzet tot overproductie gegeven. Verder ontstaat hierdoor een oneerlijke concurrentie. Als zo'n beleid dan vastloopt en men wil de boeren mee laten dragen in het marktrisico via die cent-heffing per kilo melk dan meet de EEG met twee maten.

Dit onrecht nu wordt door de werkgroep „*Naar een beter zuivelbeleid*” onzes inziens bestreden. Deze werkgroep heeft niets met politiek te maken. Uit een gesprek met de Veemarktschrijver komt naar voren, dat er maar twee PSP-ers bij zijn en dan heet de zaak „links”. De schrijver trekt dan een lijn naar het fascisme. Maar links en fascisme zijn de uiterste tegenstellingen. Het fascisme ontstaat door een verkeerd beleid, hetzij in Nederland hetzij elders in de wereld, en het komt altijd uit de rechtse hoek. Een werkgroep die voor het recht opkomt zal zeker niet de kas van de coöperatie plunderen.

1 Ingezonden door J.L. Bakker, woordvoerder van de Werkgroep Beter Zuivelbeleid (WBZ) opgericht in 1974 door een groep boeren, die streefde naar verbetering van hun sociaal-economische positie, maar kritisch stond tegenover productieverhoging als middel daartoe; de groep kwam op voor duurzame landbouw en vee-teelt en solidariteit met boeren in de EG en de Derde Wereld en was tegen de superheffing; de werkgroep is begin 1998 opgeheven. – Geen extra aandacht aan besteed (ZHN.)

Maar mijn oor hoort wel beweren, dat één van de grootste ligbox-boeren boven de melkprijs een aardige kwantum-toeslag ontvangt. Die zal waarschijnlijk wel komen uit de melkplas van de midden- en kleine bedrijven? Piet Houtsma wil de paraplu niet voor de EEG ophouden en dat hoeft ook niet. Maar het is ook onelegant om bij een ander onder de paraplu te kruipen om zelf droge voeten te houden. Als Duitsland het vertikt langer voor Sinterklaas te spelen blijft Houtsma met zijn boeren in de stortbui staan.

Al dat gepraat, dat die overproductie er niet zou zijn als de kleine boeren er maar niet waren, is even veel waard als de uitspraak, dat Friesland maar droog moet om de overproductie tegen te gaan. De Veemarktschrijver preekt wat minachtend over de uitspraak van prof. Krielhaas, dat er op de grote bedrijven vaak te veel wordt gevraagd van de geestelijke en lichamelijke spankracht van de boeren. Is de Veemarktschrijver ziende blind? De economische groei is geen middel tegen alles. Maar het is wel een droevige zaak dat tweederde van de wereld honger lijdt en wij de gelden niet beschikbaar willen stellen om de overproductie aan voedsel van slechts tien procent daar te brengen waar de nood het hoogst is.

Engelum.

J. L. Bakker

Provinciale Zeeuwse Courant, 1976-09-04

PZ. Schelhaas: ‘Honderdduizend arbeidsplaatsen in Europese zuivel op tocht

UTRECHT ANP - De werkgelegenheid in de Europese zuivelfabrieken zal de komende vijf jaar waarschijnlijk met in totaal vijf procent moeten verminderen. Dat is een verlies van circa 10.000 arbeidsplaatsen. Los daarvan moeten de komende 15 jaar per jaar 100.000 Europese melkveehouders ermee stoppen. Om een enigszins gezonde zuivelsituatie te krijgen, dient hun aantal van ruim twee miljoen te worden teruggebracht tot hoogstens een half miljoen.

Dat zegt voorzitter H. Schelhaas van het *produkschap voor zuivel* in ‘Bondig’, het blad van de *Voedingsbonden FNV*. Het verlies aan arbeidsplaatsen in de zuivelindustrie zal in ons land niet met forse ingrepen gepaard hoeven gaan. Er zullen geen gedwongen ontslagen vallen. Toch kunnen er in ons land gevoelige klappen vallen als er niet, spoedig een oplossing komt voor het zuivelprobleem. Gebeurt dat niet, dan kan dat volgens de heer Schelhaas de ondergang betekenen van de EEG. Van alle landen zou Nederland met z’n enorme exporten dan het zwaarst worden getroffen.

In de Nederlandse zuivelindustrie zouden dan 8.500 man met werkloosheid worden bedreigd. Het mes zou diep snijden in de condensindustrie, de kaassector en de melkpoederfabrieken. Alleen de consumptiemelk- sector zou buiten schot blijven, doordat deze zich vrijwel geheel met de Nederlandse markt bezig houdt. Schelhaas schat de kans dat de EEG wordt opgeblazen op 25 pct. Door de droogte is het probleem een maand of tien naar de toekomst verschoven, maar dan is toch wel het uur der waarheid aangebroken. Met name Duitsland en Italië pikken het niet meer, dat het zuivelbeleid handen vol geld kost en ook Engeland begint te sputteren

Veehouders kregen EEG-richtprijs niet

RIJSWIJK, 8-9. De melkprijs die de Nederlandse veehouders gemiddeld uitbetaald kregen is in 1975 voor het eerst beneden de EEG-richtprijs gebleven. De gemiddelde richtprijs voor dat jaar was *f*49,54 per honderd kilo melk met 3,7 procent vet. Uitbetaald werd gemiddeld *f*48,85 per honderd kilo met hetzelfde vetgehalte, dus 69 cent minder.

Het *Produktschap voor zuivel* heeft dit uitgerekend. De hoogste melkprijs, *f*51,14 werd uitbetaald in Friesland. Tweede en derde waren Drenthe en Groningen met resp. *f*49,99 en *f*49,37. Hekkensluis was het „konsumtiemelkgebied” in het westen des lands (Noord- en Zuid-Holland en Utrecht) met *f*47,66. Op een na laagste was Limburg met *f*47,92, op twee na laagste Noord-Brabant met *f*48,25.

Tankmelken

In de berekende gemiddelde uitbetalingsprijzen is rekening gehouden met de toeslagen voor boeren die met boerderijtanks werken. Schakelt men de extra-kosten en de toeslag voor dat „tankmelken” uit, dan wordt de gemiddeld voor alle melk uitbetaalde prijs *f*48,10 per honderd kilo met 3,7 procent vet.

In werkelijkheid is het vetgehalte van de Nederlandse melk vorig jaar hoger geweest, namelijk gemiddeld 3,94 procent. Voor melk met dat vetgehalte werd gemiddeld *f*50,36 betaald.

Provinciale Zeeuwse Courant, 1976-09-16

FNZ. Voorzitter Drs. Zijlstra voor zuivelbond in Middelburg

Melkproductie moet in toom gehouden worden

MIDDELBURG – De melkproductie in Europa en vooral ook in Nederland moet in toom gehouden worden. Dat is de mening van drs. R. Zijlstra, voorzitter van de Koninklijke Nederlandse Zuivelbond FNZ. De heer Zijlstra zei woensdag tijdens de algemene vergadering van de bond in Middelburg: „Het moet niet zover komen dat wij straks minder opgewekte gezichten in de krant tegenkomen die ons toeroepen: ‘ik verdrink in de melk, u ook?’ Hij verwachtte dat de melkproductie als gevolg van de droogte dit jaar in Europa wel een procent minder zal zijn dan vorig jaar, maar naar zijn oordeel heeft dat geen wezenlijke invloed op langere termijn.

De FNZ-voorzitter maakte duidelijk dat een verderstijgende melkproductie niet meer tegen stijgende prijzen zal kunnen worden afgezet. Hij merkte ook op dat het gat dat ontstaat tussen kosten en opbrengsten niet meer volledig gedicht lijkt te kunnen worden door hogere uitgaven uit het Brusselse landbouwfonds. Daarvoor is de politieke bereidheid niet meer voldoende aanwezig, met name niet in de Bondsrepubliek. De heer Zijlstra merkt verder op, dat de groeiende productie ook tot groeiende concurrentiestrijd op de afzetmarkten aanleiding kan geven. Hij koppelde aan zijn pleidooi voor een beteugeling van de melkproductie de stelling: 'Het meedenken aan het indammen van de Europese melkstroom is met name voor Nederland een zaak van welbegrepen eigenbelang.

In zijn toespraak somde de heer Zijlstra de volgende verlangens van de Zuivelbond op:

- probeer de afzet te vergroten; doe dat vanuit het besef dat het effect hiervan groter is naarmate de samenwerking tussen de afzetorganisaties verstevigd kan worden;
- tracht de voorraad melkpoeder, die eind juli nog 1.4 miljoen ton bedroeg, zo snel mogelijk tot redelijke proporties terug te brengen, dat wil zeggen tot 500.000 ton;
- tracht de boterconsumptie op peil te houden, vooral in Engeland, waar de grootste gevaren dreigen.

De heer Zijlstra maakte duidelijk dat het bij het overschot aan melk gaat om een typisch ‘rijke landenprobleem’. „Als ik de behoefte aan eiwit in de wereld erbij betrek is het begrip ‘overschot’ een woordgebruik dat met schaamrood gepaard moet gaan. De melkpoedervoorraad in de wereld is 2 miljoen ton. Bij een dagelijkse opname van 30 gram door 200 miljoen absoluut ondervoede kinderen zou deze 2 miljoen ton in een jaar zijn verdwenen. Ik moet het afzetprobleem derhalve zo formuleren dat de grote voorraden ontstaan door een gebrek aan koopkrachtige vraag”, aldus de FNZ. Voorzitter.

Hij voegde daaraan toe dat de algemene doelstelling op mondiaal niveau moet zijn de reële behoefte in de wereld om te zetten in een koopkrachtige vraag ‘ter begeleiding waaraan productiebevordering en voedselhulp in ontwikkelingslanden hoog in de internationale politieke rangorde geplaatst, dient te worden’.

Werkgelegenheid

De heer Zijlstra vestigde er in zijn rede de aandacht op, dat in de zuivelsector zeer veel mensen werkzaam zijn. Het gaat om een directe werkgelegenheid voor 200.000 mensen. Bijna 90.000 veehouders, ruim 23.000 werknemers in de zuivelindustrie - die de grootste werkgever is in de voedings- en genotsmiddelenindustrie - 30.000 mensen in de handel, het transport in de laboratoria nog duizenden bij toeleveringsbedrijven als veevoer en kunstmest. De heer Zijlstra: „Ook economisch mag zuivelindustrie zich laten zien. Een omzet in 1975 van ruim 8 miljard gulden, een stijging met ongeveer 14 procent in vergelijking met 1974, met een uitvoerwaarde van 3,3 miljard gulden. Een sector met goede sociale verhoudingen en een werkloosheidspercentage dat op minder dan 1 procent kan worden gesteld”.

Een schatting in procenten van de overproductie aan melk in de EEG gaf de FNZ-voorzitter woensdag zelf niet. Hij wees er wel op dat volgens landbouwcommissaris Lardinois de overproductie 10 procent bedraagt en volgens drs. Schelhaas van het *productschap voor zuivel* 5 tot 10 procent.

[.....]

Leeuwarder Courant 1976-09-25

Boterberg groeit naar 350.000 ton

BRUSSEL — Eind van dit jaar zal er in de EEG ongeveer 350.000 ton boter in voorraad zijn. Het betreft hier zowel de particuliere als de openbare opslag. Dat cijfer is verstrekt door de EEG-commissie. De normale voorraad aan het eind van het jaar is volgens de commissie 150.000 ton.

De nevels van de melkweg

(terzake: Door Mr. Gerard W. Smallegange²)

Het is wat driest om je op te werpen als sterrenkundige, want astronomie ligt voor mijn gevoel vlak naast sterrenwichelarij. Toch wilde ik ditmaal een poging wagen om de zuivel-melkweg wat te ontsluiëren. Want het zuivel-zwerk is fors bewolkt en zolang er nevels, wolken en sluiers rondwaren is een lekeblik op die melkweg onmogelijk. Je hebt als consument, die in de krant leest over cautie-regelingen, E.E.G.-melkheffingen en basis- en interventieprijsen snel de neiging om je portie aan Fikkie te geven. Waarom moet het zo ingewikkeld?

Als u van mij op dit laatste een klaar en duidelijk antwoord verwacht, moet ik u teleurstellen. Ook wij die beroepshalve ons moeten bezighouden met deze verheffende zaken, krabben ons regelmatig en geërgerd op het hoofd en zien dan door de heffingen- en regelingenbomen het gehele melkgebeuren nauwelijks meer. Dan moet je eens rustig gaan zitten en het geheel weer eens op een rijtje zetten. Ondertussen ervaren wij het ondoorzichtige, versluiserende en onoverzichtelijke van het E.E.G.-landbouwbeleid als een zeer groot bezwaar. Zowel voor producent als voor consument is een beleid dat achter rooksluiers en -gordijnen wordt geformeerd, onaantrekkelijk en dus een beetje verdacht.

Terug naar de melk. Ik zou proberen wat duidelijkheid te verschaffen rond de melkweg. De laatste weken leest en hoort u steeds weer over discussies rond de minimum-melkprijs. Het *produkschap voor de zuivel* stelde een verhoging van de minimum-melkprijs voor. In het produkschap zijn alle sectoren vertegenwoordigd: landbouworganisaties, (agrarische) vakbonden, zuivelindustriën zowel particulier als coöperatief, melkhandel van klein tot heel groot.

Zo'n produkschap is niet zomaar een clubje, nee het is een door de overheid ingesteld publiekrechtelijk orgaan. Dat laatste wil zeggen dat het de bevoegdheid heeft verordeningen uit te vaardigen. Zoals bijvoorbeeld een verhoging van de melkprijs, Voor zo'n verordening echter gaat werken is wel de goedkeuring vereist van èn de minister van economische zaken èn de minister van landbouw. Mag nu het produkschap zomaar uit de losse pols een verandering van de melkprijs voorstellen? Wis en waarachtig niet. Daarvoor zijn een stel spelregels ontworpen, ingewikkelder dan voor een bridgedrive.

Men mag slechts met voorstellen komen als: a. de zuivelwaarde veranderd is. of b. de produktiekosten gewijzigd zijn. of c- in de gemiddelde bedrijfskosten verandering is gekomen. Deze fraaie begrippen vragen wellicht enige toelichting.

Het begrip zuivelwaarde slaat op wijzigingen in de zuivelprijzen. Dat kan door een besluit van E.E.G. in Brussel, maar het kan evengoed door veranderingen in de markt; b.v. door meervraag naar kaas op de wereldmarkt wordt de prijs hoger. 'Zuivelwaarde' staat dus vrij dicht bij de producent, de veehouder.

Het begrip produktiekosten slaat voornamelijk op de kosten die de zuivelfabrieken moeten maken. Een verandering in loonkosten kan de produktiekosten beïnvloeden. Produktiekosten staan dus dicht bij de zuivelindustrie.

2 Mr. G. Smallegange was van eind 1975 tot dec.1993 landbouwdeskundige van de Provinciaal Zeeuwse courant, met een wekelijkse rubriek; *terzake*. Verder kom ik hem tegen als Secretaris van de CBTB (Zeeland?) en de latere Zuid-Nederlandse Boerenbond (secr. afd. Zeeland.)

Het derde begrip – gemiddelde bedrijfskosten - heeft vooral te maken met de (melk)-handel, de slijters, de detaillisten, de supermarkten en de groot-winkelbedrijven. Een verandering in hun kosten (ook vaak loonkosten) mag soms doorberekend worden.

Heel globaal waren dat zo'n beetje de spelregels die het produktschap moet hanteren bij de vaststelling van de (minimum)melkprijs. Op grond van dat geheel kwam het produktschap dit voorjaar tot conclusie (ik zal u de berekening besparen) dat eigenlijk een melkprijsverhoging van 5 cent nodig was om de gestegen kosten te compenseren. De ministers echter waren bikkelhard: na eindeloze discussies kwam men niet verder dan een verhoging van drie cent. Het enige wat de ministers wilden toezeggen was dat men dan in augustus graag opnieuw over een wijziging zou praten. Het resultaat van de voorjaarsbesprekingen was ontevredenheid bij de producent. Allicht, als je kosten niet gecompenseerd worden en de prijs toch al zo afgeroomd is, dan heb je weinig marge meer.

Nadat de augustus-besprekingen waren verzand (hoge groenteprijzen etc. - stem van de vakbeweging tegen) kwam het produktschap medio september zeer eensgezind met een nieuw voorstel - weer op grond van zeer wrochte berekeningen - van een minimum-melkprijsverhoging van twee cent. Minister Lubbers leek het helemaal eens te zijn met het produktschap - de berekeningen werden niet aangevochten - maar kon het toch met over het economische hart krijgen om ja te zeggen. Ik wil een maand uitstel om nog eens te denken, dat waren zo ongeveer z'n laatste woorden voor bij de plaat poetste.

Tot zover dit melk-feuilleton. Is nou die paar cent zo belangrijk, vraagt u zich af. Ja, voor de producent wel. U mag zelf eens narekenen wat een cent uitmaakt voor een boer die 50 koeien melkt (per koe per jaar ± 5.000 kg melk). Als u daarbij dan eens bedenkt de enorme schade die haast iedere veehouder deze zomer heeft geleden door de droogte en u voegt daar tenslotte aan toe al die keren in het verleden dat de veehouders al genoeg moesten nemen met een gedeeltelijke aanpassing van hun verhoogde kosten, dan zal het u wellicht ook onbegrijpelijk voorkomen dat een minister zo sjachert met uitstel.

Ja maar, de consument dan, wordt die niet weer de dupe van die twee cent verhoging? Nee, dat merkt hij nauwelijks, is ons antwoord. Die prijsverhoging geldt alleen voor volle melk en voor geen enkel ander zuivelprodukt. Omgerekend in de prijsindex voor levensonderhoud betekent die twee cent een 0,03 % verhoging. Da's geen bedrag om over te piekeren. Ondertussen is er nog geen woord gezegd over cutie-regeling, heffingen etc. waar ik in het begin van dit artikel over gewaagde. Maar dat komt nog wel en hopenlijk snel ook - want wat in het (melk)vat zit, verzuurt snel.

Nieuwsblad van het Noorden. 1976-10-26

Nederlandse boer vindt het een lachertje

‘De koe moet op dieet...’

PIET SWANENBURG

De koe moet op dieet. Niet zozeer om dat het beest te zwaarlijvig is geworden, maar het levert gewoon te veel melk en daarom zal de rood- of zwartbonte minder mogen eten. Gras behoort (nog) niet tot de streng verboden etenswaren op het afslanklijstje; wel voedsel waarin veel eiwitrijk soja is verwerkt.

Ramingen van de Europese Commissie in Brussel (het dagelijks bestuur van de EEG) wijzen erop dat de melkproductie in de Gemeenschap misschien met vijf tot tien miljoen ton vermindert kan worden als de koeien in Europa minder soja „slikken”.

In het afgelopen jaar hebben de koeien in de EEG-landen met z'n allen 2.500.000 ton eiwit-houdende grondstoffen gegeten. Ruim 75% daarvan zou met sojachroot (afvalprodukt van sojabonen) hebben bestaan. En tot tegenzin van de landbouwdeskundigen van de EEG heeft dit voedsel ertoe geleid dat de melkproductie veel te hoog is geworden, en men met de handen in het haar tegen een melkpoederberg zit aan te kijken. Vandaar het EEG-plan voor een vermageringskuur van melkgevende koeien.

NIET SERIEUS

Het lijkt er niet erg op dat de eigenaren van de 2.229.000 melkkoeien die er in de Nederlandse weilanden grazen (telling van 1 augustus 1976) tegemoet zullen komen aan de versoberingsmaatregelen op veevoedergebied van de Europese Commissie. Ze vinden het maar een merkwaardig idee en in wezen neemt men de berichten uit Brussel niet helemaal serieus.

Waarnemend voorzitter van de Drentse *CBTB*, de heer J. Lensen in **Alteveer**. „Dit is schoppen tegen de benen van de veehouders. Men pakt het melkoverschotprobleem van de verkeerde kant aan. De Nederlandse boer heeft, mede in verband met de exportpositie altijd een kwaliteitskoe gefokt en daar moeten we mee doorgaan. Om een redelijk inkomen te behalen moet je als boer juist trachten de melkproductie te verhogen. Dat is eveneens noodzakelijk om de investeringen die we de laatste jaren hebben gedaan rendabel te kunnen maken. Door een productieve veestapel kun je ook je zelfstandigheid bewaren. Neen, de huidige gemiddelde melkproductie van een koe, 4500 liter per jaar, zal niet mogen verminderen maar juist verhoogd moeten worden,” aldus veehouder Lensen

DERDE WERELD

Hij vindt dat men in Brussel beter kan proberen om goede afzetmogelijkheden voor zuivelprodukten te verkrijgen in de Derde Wereld.

Tegen het verstrekken van een premie voor het niet leveren van melk aan de boeren heeft de heer Lensen geen bezwaar „Het zal neerkomen op een overschakeling van melkvee naar slachtvee of van de melkveehouderij naar de akkerbouw. Kijk, dat zijn maatregelen waar ik nog wel kan inkomen, maar zeer beslist niet in een dieet voor koeien.....”

Directeur H Nijhof van *DOMO-Bedum* in **Beilen** zegt het „vermageringsplan” van de Europese Commissie in eerste instantie als een mop te hebben beschouwd omdat hij zich niet kan voorstellen dat dit een reële manier is om het (in zijn ogen) vermeende overschot aan melk in de EEG weg te nemen „De taak van een veehouder is immers om tegen een zo laag mogelijke kostprijs te kunnen produceren; welnu dat kan alleen door een goede melkafgifte van de koe en niet door het dier op dieet te stellen”.

Volgens de heer Nijhof zal het in de veehouderij eerder moeten toegaan naar een hogere melkproductie en dat is, zegt hij, zeer wel mogelijk omdat de koe nog niet aan haar top is voor wat betreft de melkafgift. Evenals de heer Lensen van de Drentse *CBTB* meent hij dat „Brussel op korte termijn moet toewerken naar een betere distributie van melk- en melkprodukten naar de arme landen. „Technisch gesproken is dat een haalbare kaart”.

ANDERE EIWITTEN

De heer B. Buizing Damsté, van Koopmans veevoederfabrieken in Leeuwarden ziet het niet zover komen dat de Nederlandse boer z'n koeien als karkassen in het weiland wil hebben. Zijn uitleg over de samenstelling van veevoeder komt erop neer dat soja weliswaar een hoog eiwitgehalte (40%) heeft, maar dat er genoeg andere stoffen zijn die in veevoeder kunnen worden verwerkt om koeien aan de nodige eiwitten te helpen „Lijnmeel- en cocosschilfers bijvoorbeeld of verenmeel dat we van de destructiebedrijven kunnen betrekken Daar zit namelijk óók erg veel eiwit in. Trouwens in de zomermaanden krijgen koeien zonder bijvoeding van krachtvoer genoeg eiwit binnen dat in het gras zit. Ook hooi bevat veel van deze noodzakelijke bouwstof”, aldus de heer Buizing Damsté Hij zet het liefst een erg groot vraagteken achter de „afslankcursus-voor-koeien” zoals die in Brussel is bedacht.

Een woordvoerder van het ministerie van Landbouw en Visserij in Den Haag wil zover niet gaan. Hij merkt op dat men een en onder moet zien als een onderdeel van een aanpak van het structurele probleem van de overproductie. „In hoeverre een dieet voor koeien ooit zal worden ingevoerd is afhankelijk van de besprekingen die dezer dagen in Luxemburg worden gevoerd door de landbouwdeskundigen van de EEG. Daar valt nu nog geen zinnig woord over te zeggen”.

Als het aan de Nederlandse boer ligt zal het zover ook nooit komen.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 1976-12-09

Landbouw en veeteelt

Melkproduktie blijft stijgen

RIJSWIJK, 6-12. Ondanks de droge zomer heeft Nederland dit jaar meer melk geproduceerd dan vorig jaar en voor 1977 wordt opnieuw een stijging verwacht.

Het produktschap voor zuivel raamt de totale produktie in 1976 op 10.510.000 ton, wat 289.000 ton of bijna drie procent meer is dan in 1975. Aan die produktie hebben 2.220.000 koeien meegewerkt, ongeveer even veel als vorig jaar. Gemiddeld per dier leverden ze 4.730 kilo melk, 110 kilo of bijna 2,5 procent meer dan in 1975. Hun melk bevatte gemiddeld 3,97 procent vet, 0,03 procent meer dan vorig jaar.

Van de totale produktie van ruim 10,5 miljoen ton is of wordt 10,1 miljoen ton aan de zuivel-fabrieken geleverd, 318.000 ton, meer dan vorig jaar.

Volgend jaar, zo verwacht het produktschap, zal er een totale melkproduktie zijn van 10.825.000 ton, 315.000 ton of drie procent meer dan dit jaar. Daar zullen 2.240.000 melk- en kalkkoeien (20.000 stuks of 1 procent meer dan dit jaar) voor zorgen, die gemiddeld per dier 4.830 kilo melk gaan geven, wat honderd kilo of ongeveer twee procent meer is dan dit jaar. Het vetgehalte zal nauwelijks merkbaar omhoog gaan: van 3,97 naar 3,98 procent.

Uitstel EEG-pakket-Lardinois

Zuivelberaad mislukt

Van onze correspondent)

BRUSSEL - Niet-agrarische politieke factoren zijn er de oorzaak van dat de landbouwministers van de Europese Negen het dinsdag niet eens konden worden over het 'zuivelplan' van Lardinois - een pakket maatregelen om de overproductie van melk in de Europese Gemeenschap terug te dringen. Dit zei de Nederlandse minister van Landbouw Van der Stee dinsdagavond. Het wordt januari of februari voordat de negen toe zijn aan besluiten, aldus de Nederlandse bewindsman tijdens een onderbreking van het beraad.

Van der Stee noemde twee factoren die een besluit in de weg stonden: de diepgaande verdeeldheid over de door Europees landbouwcommissaris Lardinois voorgestelde invoering van de zogenaamde margarine-tax vijf landen zijn voor, vier, waaronder Nederland, fel tegen) en over de zogenaamde monetair compenserende bedragen. Dit is een financieel mechanisme om de eenheid van de landbouwprijzen in de gehele Europese Gemeenschap te handhaven, dat echter dit jaar naar schatting zeven miljard gulden zal zijn gemoeid

Van der Stee zei dat de Franse minister van landbouw Bonnet 'kennelijk op instructie van het Elysee' koppelingen aanbracht om de besluitvorming te blokkeren. De Fransman betoogde bijvoorbeeld dat het probleem van monetair compenserende bedragen (MCB's) zou worden aangepakt voordat hij aan het zuivelplan wilde meewerken. Van de MCB's profiteert voornamelijk Engeland: de voedselprijzen blijven er kunstmatig laag.

De Franse houding wordt ingegeven door politieke overwegingen, aldus welingelichte kringen. Omdat Duitsland het merendeel van de kosten van de monetair compenserende bedragen moet betalen (via zijn bijdrage aan het Europees landbouwfonds) is de houding van Bonn van doorslaggevend belang.

En Bondskanselier Schmidt zou de Engelse regering niet onder druk willen zetten om mee te werken aan een herziening van het stelsel van de MCB's.

Minister Van der Stee betreurde het uitstel. De kosten van het Europese zuivelbeleid zal binnen twee a drie jaar zo'n vier miljard dollar gaan bedragen, als de overproductie van melk (ongeveer 10 procent) niet wordt aangepakt, zo zei hij. Als Europa geen orde op zaken stelt is het gemeenschappelijk landbouwbeleid een mislukking. Een produkt produceren ten koste van arbeid en offers waaraan geen behoefte bestaat is economische verspilling en in diepste wezen een stompzinnige politiek, aldus de Nederlandse minister.

Van het vaderlandse erg

1976 een verloren jaar voor de zuivelpolitiek

„Een verloren jaar voor de Europese zuivelpolitiek”, zei drs. H. Schelhaas, voorzitter van het *Produktschap voor Zuivel* op de laatst gehouden bestuursvergadering. Bestuursvergaderingen van produktschappen zijn openbaar en worden beschouwd als belangrijke conferenties inzake de handelspolitiek rond een bepaalde groep produkten. Ze zijn belangrijk, want produkt- en bedrijfsschappen hebben (tot groot verdriet van S.G.P., Boerenpartij en enkele andere groepen) verordenende bevoegdheden. Die bevoegdheden zijn al wat ingeperkt door de EEG maar ze zijn er nog steeds. Men moet echter vaststellen, dat de schappen meer verordenen dan dat zij ordenen.

Praten zonder oplossen

De melkaanvoer in de E.E.G. was in 1976 ruim 2 procent groter dan in 1975. Alleen België en Denemarken bleven wat achter, vooral door de droogte. Maar ons land deed mee aan de produktiestijging. Een buitenstaander snapt daar niets van, want hij herinnert zich de dorre en geblakerde weiden van afgelopen zomer. Het blijkt echter dat er voldoende ruw voeder te koop was en is om rundvee te houden en krachtvoeder uiteraard óók. De droogte heeft dus de produktie wél duurder gemaakt naar niet verlaagd, ook al zou zonder droogte de produktiestijging nog veel groter zijn geweest.

Drs. Schelhaas kijkt graag terug. Ook 1975 was een verloren jaar, zei hij. Waarom? Omdat de voorraden

poeder en boter blijven stijgen. Het poeder nam in 1976 met 130.000 ton toe en de boter met 92.000 ton. Dat is niet veel, maar er was al zoveel ...

Dit fijne trekje ontgaat echter vele politici. Drs. Schelhaas meent echter dat het vraagstuk niet zit in de poeder- en boterbergen, want die ziet hij - **optimistisch als hij is** - nog wel slinken tot aanvaardbare voorraden. Het zit hem in de steeds stijgende produktie. Een paar normale zomers en de melkstroom overspoelt de dijken. Beter gezegd: dan gaat de gemeenschap ervoor bedanken die te betalen.

De man van het produktschap heeft een oplossing voor dit kwaad: een premieregeling voor het niet op de markt brengen van melk. De uitvinder van dit stelsel is Herr Wagner van het Deutscher Bauernverband. Het komt op het volgende neer: Boer Melkzemaar levert in 1976 van zijn 50 koeien precies 250.000 kg melk af, want hij houdt van ronde getallen. Als hij nu in 1977 slechts 200.000 kg melk aflevert, krijgt hij een premie over de 50 ton niet-geleverde melk. Nu zal Melkzemaar die 50 ton heus niet zelf opslurpen of in een sloot laten lopen of (beter) zijn land mee bemesten. Hij gaat gewoon wat minder koeien melken. Hij verdient dan wat minder en vandaar die premie.

„Dat nooit”

Schelhaas' stuiten thans op hevige tegenstand bij de boeren, omdat zij (terecht) vrezen dat de premie voor niet-geleverde melk niet zal opwegen tegen het gederfde inkomen. Ook druist het in tegen het natuurlijke streven naar productiviteitsstijging. Immers, als dat wegvalt keren de middeleeuwen terug. Nietwaar, zegt Schelhaas, want die boer gaat in plaats van melk iets anders produceren. Wat? Rundvlees natuurlijk, want als hij varkens of pluimvee gaat leren houden, is de markt daarmee meteen overvoerd. Hij moet rundvlees produceren en geen kal-

vervlees, want als hij zijn eigen kalveren gaat afmesten, bederft hij de boterham van de kalvermesters. Rundvlees dus. Helaas is ook daarvan een overschot (met zelfs een tijdelijk invoerverbod in de hele E.E.G.!), **nademaal een uitbreiding van de melkveestapel onvermijdelijk meer vlees betekent via kalveren, uitstoot en worstkoeien.**

Boer Melkzemaar kan dus beter wat minder koeien houden en wat méér strut. Nu gelooft niemand in ernst dat dit ooit werkelijkheid wordt. Er zit dan ook iets heel anders achter die plannen van het produktschap. Drs. Schelhaas weet beter dan wie ook, dat de melkproduktie stevig in de hand gehouden moet worden, omdat het anders steeds erger mis gaat. Hij weet óók dat je dit nooit doen kunt via de beurs van de boer. Bij een te lage melk prijs zal een veehouder trachten nóg meer melk te winnen. (in dezelfde tijd), om aldus nog enigermate aan zijn trekken te komen. Ook een hoge prijs wakkert de produktie aan, omdat dan steeds weer bouwland in gras gelegd wordt en de teelt van ruwvoerders aantrekkelijker wordt. U ziet wel dat melk en zuivel zeer ingewikkelde zaken zijn, waarbij het één aan het ander vastzit.

Noem het beest bij zijn naam

Het is duidelijk dat drs. Schelhaas pleit voor contigentering van de melkproduktie, zij het dan via een premie voor niet-geleverde melk. Bij het bepalen van zo'n premie immers moet je eerst vaststellen hoeveel melk je wel en hoeveel je niet wil belonen met een premie. Het is contigentering, maar drs. Schelhaas mijdt dit woord als de pest, wel wetend dat de handel hiertegen in het geweer komt. Het is echter tamelijk onnozel te menen dat er één regering in de E.E.G. is die ook maar iets voelt voor de genoemde premies. Want dat zijn premies ter vermindering van de produktiviteit. Veel beter is het contingenten vast te stellen waarvoor de richtprijzen en interventieprijzen gelden. Men kan dan aan boer en zuivelfabriek overlaten wat zij wensen te doen met het teveel geproduceerde. Dat komt dan immers niet meer ten laste van de gemeenschap.

In het produktschap werd ook hoopvol gesproken van stimulering van de afzet. Dat zou de grote oplossing zijn voor alle zuivelvraagstukken. Vol trots wees men op de invoer van boter, boterolie en poeder in de ontwikkelingslanden, die voortdurend stijgt. Wat er niet bij gezegd werd is, dat deze stijging nog niet eens zo groot is als de stijging van de produktie in de E.E.G. en dat ze met andere woorden niets oplost, hoe goed die handel overigens ook mag zijn.

Precies zo staat het met speculaties over de hongerende wereld. Die honger is er wel en de overschotten zijn er in de E.E.G. eveneens, maar er is nog niets dat er op wijst dat beide tot elkaar gebracht zullen worden.